
Reactie Wolters Kluwer Schulinck n.a.v. internetconsultatie Wet stelsel kredietregistratie

Met interesse hebben wij kennisgenomen van de voorgestelde wetgeving rondom kredietregistraties ‘de Wet stelsel kredietregistratie’. In deze reactie geven wij opmerkingen en aanbevelingen m.b.t. het wetsvoorstel.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

1. Zorgen m.b.t. misinformatie over schuldhulpregistraties in de concept toelichting.
2. Aanbeveling om schuldhulpregistratie wél onderdeel te maken van het wetsvoorstel.

1. Zorgen m.b.t. misinformatie over schuldhulpregistraties in de concept toelichting

Ondanks dat het wetsvoorstel niet ziet op de registratie van beschikkingen over de toelating tot schuldhulp bij BKR (zogenaamde schuldhulpregistraties), staat hier wel een stuk over opgenomen in de concept toelichting bij het wetsvoorstel. In deze concept toelichting staat, tot onze verbazing, dat de betrokken organisaties nadere afspraken kunnen maken over de bewaartermijnen van schuldhulpregistraties via het BKR. Deze informatie is onjuist. Het is wettelijk namelijk niet toegestaan dat partijen onderling afspreken hoelang informatie zichtbaar blijft voor (en daarmee gedeeld wordt met) externe partijen. Zowel de Hoge Raad als de AP bevestigen dit. Door de feitelijk onjuiste informatie in de concept toelichting op te nemen ontstaan er flinke risico's voor (voormalig) schuldhulpcliënten en gemeenten. Daarover maken wij ons zorgen. Dat lichten we hieronder verder toe.

1.1 Schuldhulpregistratie is niet het bewaren maar het extern verstrekken/delen van persoonsgegevens

In de concept toelichting wordt gesproken over ‘bewaartermijnen van registraties’. Er is echter een verschil tussen het intern bewaren van gegevens en het extern zichtbaar houden (in AVG-termen: verstrekken/delen) van gegevens voor externe partijen via een register zoals dat van het BKR. Dit verschil lijkt in de concept toelichting niet onderkend te worden wanneer het gaat over schuldhulpregistraties.

Het is inderdaad zo dat een organisatie zelf bepaalt hoelang zij persoonsgegevens intern bewaart. Daarbij is het uitgangspunt dat de gegevens niet langer dan noodzakelijk intern bewaard mogen worden.

Maar bij een schuldhulpregistratie door de gemeente in voor derden te raadplegen register, bijvoorbeeld via het BKR, gaat het niet om het intern bewaren van persoonsgegevens. Via het register wordt de informatie immers gedeeld met externe partijen. Het gaat dus om extern verstrekken/delen van persoonsgegevens.

1.2 Registratietermijn moet vastgelegd zijn in wetgeving, onderlinge afspraken tussen partijen zijn niet toegestaan

De bevoegdheid om die gegevens te mogen delen moet voor de gemeente in een wettelijke grondslag zijn vastgelegd (artikel 6 AVG).

In die wettelijke bepaling moet worden opgenomen (de drie kernvragen):

1. welke gegevens worden gedeeld
2. met wie de gegevens worden gedeeld
3. hoelang de gegevens worden gedeeld

De Hoge Raad heeft dit bevestigd en nader uitgelegd¹. Daarbij ging het om de vraag waar een wettelijke grondslag aan moet voldoen, wil je hem kunnen gebruiken om gegevens te delen.

De Hoge Raad stelt vast dat de AVG eist dat deze rechtsgrond of wetgevingsmaatregel duidelijk en nauwkeurig moet zijn. Ook moet de toepassing ervan voorspelbaar zijn voor degenen op wie deze van toepassing is. Concreet betekent dit dat degene wiens gegevens worden gedeeld, uit de wettekst de drie kernvragen moet kunnen beantwoorden.

De Hoge Raad heeft uitdrukkelijk benoemd dat de gewone reglementen van het BKR niet kunnen dienen als grondslag, omdat deze geen wettelijke basis hebben. Alleen wetgeving kan dienen als basis voor gegevensuitwisseling, onderlinge afspraken tussen partijen niet.

Degene over wie gegevens worden gedeeld (bijv. via een register), moet dus in de bestaande wetgeving kunnen zien welke gegevens gedeeld, met wie de gegevens worden gedeeld en hoelang de gegevens worden gedeeld (de drie bovenstaande kernvragen).

1.3 De wettelijke regels rondom de schuldhulpregistratie

De wetgeving op basis waarvan de schuldhulpregistratie via het BKR plaatsvindt, is art. 17 lid 1 Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening (Bgs). In dit artikel gaat het om het extern verstrekken van gegevens aan derden. De tekst van dit artikel is:

Het college verstrekt het gegeven dat de cliënt schuldhulpverlening ontvangt op grond van de wet aan de gerechtsdeurwaarders, verstrekkers van de signalen, genoemd in artikel 3, schuldeisers, bewindvoerders en kredietverstrekkers.

De drie kernvragen, waarop de antwoorden te vinden moeten zijn in de wettelijke bepaling, moeten dus aan de hand van bovenstaand artikel (art. 17 lid 1 Bgs) worden beantwoord.

1. *Welke gegevens worden gedeeld?*
Het feit dat iemand schuldhulp ontvangt.
2. *Met wie worden deze gegevens gedeeld?*
O.a. met kredietverstrekkers.
3. *Hoelang worden deze gegevens gedeeld?*
Dat vergt enige taalkundige interpretatie aangezien een duidelijk getal ontbreekt.
“Het college verstrekt het gegeven dat de cliënt schuldhulpverlening ontvangt”.
Het woord ‘ontvangt’ staat in de tegenwoordige tijd. Daarom mag het extern verstrekken van gegevens op basis van de huidige wetgeving alleen als het gaat over lopende schuldhulpverlening.
Het mag dus niet na afloop van de schuldhulp nog zichtbaar zijn, want uit de wet kan degene over wie gegevens wordt gedeeld namelijk niet opmaken dat wordt gedeeld dat diegene in het verleden schuldhulpverlening heeft ontvangen.

¹ HR 3 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1814

1.4 Risico's bij te lang delen van deze gegevens (door zichtbaar zijn schuldhulpregistratie na einde schuldhulp)

Schuldhulpregistratie langer laten doorlopen levert (financiële) risico's op voor:

- a) (voormalig) schuldhulpcliënten; én
- b) gemeenten

1.4a Risico's voor (voormalig) schuldhulpcliënten

Als een schuldhulpregistratie ook na het einde van de schuldhulp ten onrechte nog blijft staan, kan dat zorgen voor een groot financieel risico voor de (voormalige) schuldhulpcliënt. Dat komt omdat een nog zichtbare schuldhulpregistratie (ook als de schuldhulp al geëindigd is) ervoor kan zorgen dat een hypotheekaanvraag wordt afgewezen. De cliënt moet dan eerst deze registratie laten verwijderen en kan daarna pas weer een nieuwe hypotheekaanvraag doen.

Voor een deel van de cliënten zal dit probleem niet enkel en alleen veroorzaakt worden door de schuldhulpregistratie. Want de registraties van de losse schulden blijven na afloop van de schuldhulp nog staan en zorgen er ook vaak voor dat een hypotheek niet mogelijk is.

Maar omdat de meest voorkomende schulden (zoals belastingschulden of achterstanden in huur, water, energie of zorgpremie) niet in het BKR zijn geregistreerd, hebben veel schuldhulpcliënten geen registraties van losse schulden. De schuldhulpregistratie is voor veel cliënten dus de enige registratie die ze hebben. En dus de enige registratie die een hypotheek belemmert.

In het volgende voorbeeld wordt duidelijk dat de schade die een cliënt hierdoor kan lijden, fors kan oplopen: Stel dat de voormalig schuldhulpcliënt na afloop van de schuldhulp een woning wil kopen. En hij doet daarvoor een bod op een woning. Pas na de aanvraag van de hypotheek komt hij erachter dat er nog een schuldhulpregistratie via het BKR is (die direct na de schuldhulp volledig verwijderd had moeten zijn). Daardoor wordt de hypotheek afgewezen.

De voormalig cliënt doet een verwijderingsverzoek en de schuldhulpregistratie wordt verwijderd. Hier gaat een periode overheen, 2 tot 3 maanden is niet ongebruikelijk. Hij vraagt daarna opnieuw een hypotheek aan.

In de tussentijd is de hypotheekrente veranderd. Als de hypotheekrente in die periode hoger is geworden, betaalt de cliënt dus meer. Bij een lineaire hypotheek van € 432.000 (gemiddelde verkoopprijs van een koopwoning in 2022) en een stijging van de hypotheekrente met 1% (wat de afgelopen jaren voorkwam), scheelt dit over een rentevaste periode van 10 jaar € 36.060,-. Een flinke schade voor de (voormalig) schuldhulpcliënt dus.

1.4.b Financiële risico's voor de gemeenten

Maar niet alleen de voormalig schuldhulpcliënten lopen een groot financieel risico als de schuldhulpregistratie langer blijft staan dan wettelijk toegestaan. Want ook de gemeente die de schuldhulp heeft uitgevoerd, loopt hierdoor een groot financieel risico.

De cliënt zal namelijk zijn schade die hij heeft geleden (in bovenstaand voorbeeld € 36.060,-) proberen te verhalen op de gemeente. Deze schade is dan namelijk veroorzaakt doordat de schuldhulpregistratie via het BKR langer zichtbaar is gebleven dan wettelijk was toegestaan. De gemeente is hiervoor verantwoordelijk.

Daarnaast loopt de gemeente nog een risico. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft namelijk de bevoegdheid om een boete op te leggen als een organisatie de privacywetgeving overtreedt. En een schuldhulpregistratie via het BKR na het einde van de schuldhulp nog laten staan, is op dit moment in strijd met de AVG omdat de huidige wetgeving de schuldhulpregistratie alleen toelaat zolang de cliënt schuldhulp ontvangt.

1.5 Conclusie m.b.t. zorgen over miscommunicatie over schuldhulpregistratie

De AVG bepaalt en de Hoge Raad bevestigt dat de gemeente voor het delen van persoonsgegevens, waaronder de gegevens in een schuldhulpregistratie via het BKR, een wettelijke grondslag nodig heeft. In die wettelijke grondslag moet ook zijn opgenomen hoelang deze gegevens gedeeld worden.

De concept toelichting bij het wetsvoorstel vermeldt dus ten onrechte dat partijen zelf afspraken mogen maken over de termijnen. Dat is alleen het geval bij het intern bewaren van gegevens, niet bij het extern verstrekken van gegevens zoals het geval is bij een schuldhulpregistratie via het BKR.

Op basis van de huidige wetgeving is een schuldhulpregistratie via het BKR alleen toegestaan tijdens de schuldhulp. De huidige wetgeving biedt namelijk geen grondslag om te delen dat iemand in het verleden schuldhulp heeft ontvangen.

Zelf, buiten de in wet genoemde termijn om, afspraken maken over de termijn waarop de schuldhulpregistratie via het BKR (of via een ander register) blijft staan, levert grote financiële risico's op. Niet alleen voor de (voormalig) schuldhulpcliënten, maar ook voor de gemeenten die de registratie doen en daarmee verantwoordelijk zijn en blijven voor (de gevolgen van) de registratie.

Daarom is het onze aanbeveling om:

- de passage over de bewaartermijn van schuldhulpregistraties via het BKR in de concept toelichting in lijn te brengen met de AVG en de rechtspraak. Het is aan te bevelen om te benoemen dat de schuldhulpregistratie enkel gedurende de termijn die genoemd is in wetgeving (dus tijdens de lopende schuldhulpverlening) via een register met externe partijen mag worden gedeeld; óf
- als ervoor gekozen wordt om bovenstaande informatie niet op te nemen, dan de passage over de bewaartermijn van schuldhulpregistraties via het BKR volledig te verwijderen uit de concept toelichting.

2. Zorgen m.b.t. misinformatie over schuldhulpregistraties in de concept toelichting

Toch wel met enige verbazing lezen we in het concept wetsvoorstel dat de schuldhulpregistratie niet gedaan kan worden via het nieuwe kredietregistratiesysteem bij de BKR. Want zoals er staat vermeld: “[zal] deze registratie van [schuldhulp]beschikkingen [...] dus moeten gebeuren in een register dat losstaat van het register waarin [...] de kredietgegevens zijn opgenomen.”

Een onderbouwing waarom de schuldhulpregistratie geen onderdeel vormt van het conceptwetsvoorstel ontbreekt helaas. Volgens ons zou de schuldhulpregistratie wel onderdeel moeten zijn van het bestaande register en dus in deze wet opgenomen moeten worden.

Het kabinet heeft namelijk de wens om de monitoring van schuldhulpverlening te verbeteren om te kunnen sturen op het doel het aantal huishoudens met problematische schulden te halveren. En daarbij ervaart het kabinet als knelpunt dat nog niet alle gemeenten de schuldhulpregistratie via 1 centraal landelijk register, in de praktijk het BKR, doen.²

Gemeenten zijn sinds 1-1-2021 wettelijk verplicht om kredietverstrekkers op de hoogte te stellen van een lopend schuldhulpverleningstraject (zie hiervoor ook het onderdeel hiervoor over ‘wettelijke regels rondom schuldhulpregistratie’). Maar gemeenten zijn vrij om zelf te kiezen via welke route zij deze inlichtingen verstrekken. Dat hoeft

² Kamerstukken II 2022/23, 24515, nr. 677, p. 12.

dus, volgens de huidige wetgeving, niet via 1 centraal landelijk register. Sommige gemeenten kiezen voor een andere route. Een keuze die zij volgens de huidige wetgeving mogen maken.

Om het knelpunt wat het kabinet ervaart (dat niet alle gemeenten de schuldhulpregistratie via 1 centraal landelijk register doen) op te lossen, is het daarom onze aanbeveling om de schuldhulpregistratie op te nemen in het huidige wetsvoorstel en daarmee de schuldhulpregistratie toe te voegen aan het stelsel kredietregistratie. Want dan staan alle relevante registraties voor kredietverstrekkers voortaan wel in hetzelfde register.

Vervolgens is het aan de wetgever om daarbij in het wetsvoorstel een keuze te maken of en hoelang de schuldhulpregistratie nog zichtbaar moet zijn na het einde van de schuldhulp aan een cliënt. In de politiek zijn de afgelopen periode verschillende wensen geuit over de termijn dat deze registratie zichtbaar moet zijn. Die wijken af van wat nu in het Besluit Gemeentelijke Schuldhulpverlening is vastgelegd (zie hiervoor ook het onderdeel hiervoor over 'wettelijke regels rondom schuldhulpregistratie'). Mogelijk is het daadwerkelijk de bedoeling van de wetgever om de wettelijke termijn die er op dit moment is te verlengen en dus om na het einde van schuldhulp de schuldhulpregistratie via het BKR nog steeds zichtbaar te laten zijn. Als dat het geval is, dan kan de wetgever de gewenste verlenging van de schuldhulpregistratie ook direct meenemen in het huidige wetsvoorstel.

Deze aanbevelingen zijn opgesteld door Jenny Vlemmings & Patricia Eickmans-van der Poel. Zij maken deel uit van het juridisch specialistenteam dat o.a. zorgt voor dé online kennisbank & helpdesk voor gemeenten: Schulinck Schuldhulpverlening.

Wilt u meer weten over Wolters Kluwer Schulinck of de kennisbank Schulinck Schuldhulpverlening? Kijk dan op www.schulinck.nl
